

G. A. OLSEN

En Skotte.

Da hun saa Knox, for hun op som en rasende, stampede i Gulvet og raabte: „Aldrig! aldrig er en fyrstelig Person bleven behandlet som jeg! Hidtil har jeg taalt alle de Fornærmelser, De har tilføjet mig og mine Onkler! Jeg har paa alle Maader forsøgt at vinde Dem. Jeg har bevilget Dem Audiens, naar som helst De ønskede at formane og tilrettevise mig, og dog kan jeg ikke være i Fred for Dem! Men jeg skal ved Gud vide at hævne mig!“

Derpaa brast hun i Graad af Raseri og kunde ikke sige et Ord mere.

Knox hørte ganske rolig paa hende og ventede, indtil hun var kommen nogenlunde til sig selv igen.

„Det er sandt, Madame,” sagde han, „at der har været nogle Uoverensstemmelser mellem Dem og mig angaaende Trossager. Men jeg ved dog ikke af, at jeg før har fornærmet Dem. Dersom det maatte behage Gud at løse Dem ud af de Mørkets og Vildfarelsens Lænker, hvori De er opvokset at Mangel paa ret Undervisning, vilde Deres Majestæt ikke finde, at min Tungs Frihed var saarende for Dem. Udenfor Prædikestolen mener jeg kun at have givet Deres Majestæt liden Lejlighed til at føle Dem fornærmet af mig, og paa Prædikestolen, Madame, er jeg ikke min egen Herre men maa adlyde den, der har befaleet mig at tale lige ud og ikke at smigre noget Kød paa Jorden.“

„Men hvad kommer mit Ægteskab Dem ved?“ spurgte Dronningen.

Knox: „Dersom Deres Majestæt vilde behage at høre mig i Ro, kunde jeg forklare det med faa Ord. Jeg indrømmer, at Deres Majestæt har tilstaaet mig mere Naade, end jeg nogen Sinde har forlangt, men som jeg dengang svarede, saaledes svarer jeg nu: Gud har ikke sendt mig til at opvarte Fyrster ved Hoffet eller Damer i Gemakker, men jeg er sendt til at prædike Evangeliet for dem, der vil høre det. Og Evangeliet består af to Stykker, nemlig Bod og Tro. Velan, Madame, naar jeg skal prædike Bod, er det nødvendigt, at jeg foreholder Folk deres Synder, for at de kan erkende, hvormed de har fornærmet Gud. Og da det nu er en Kendsgjerning, at Størstedelen af Adelen er Dem saa særdeles hengiven, at den hyerken bryder sig om Guds Ord eller Statens Vel, saa er det min Pligt at tale saaledes, at de lærer at erkende deres Skyldighed.“

Dronningen (haanligt): „Men mit Ægteskab, hvad angaar det Dem? Hvilken Plads bilder De Dem ind, at De har i Staten?“

Knox: „Jeg er en Undersaat, der er født her i Riget, og skønt jeg hverken er Greve, Lord eller Baron, har Gud dog — hvor ringe jeg ogsaa maa regnes i Deres Øjne — gjort mig til et nyttigt Medlem af dette Rige. Ja, Madame, jeg har ikke mindre Ret til at advare for de Ting, der er landskadelige, naar jeg forudsiger dem, end hvilken som helst Adelsmand, thi baade mit Embede og min Samvittighed fordrer fuld Oprigtighed af mig, og derfor, Madame, siger jeg ogsaa til Dem, hvad jeg har sagt offentlig: Dersom Rigets Adel bifalder, at De bliver en vantro Mand underdanig, saa fornægter den, saa vidt det staar til den, Jesus Kristus, banlyser Sandheden fra dette Land og forraader Riget og til syvende og sidst vil det heller ikke blive til nogen Glæde for Dem.“

Knox talte med en saadan Fasthed og Bestemthed, at Dronningen kom til at ryste over hele Legemet. Hun begyndte igen at græde.

Erskine af Dun blev blød om Hjertet og søgte at berolige og trøste hende, saa godt han kunde. Han sagde en hel Mængde smukke Ting om hendes Skønhed, hendes Begavelse osv. Han smigrede hende med, at en hvilken som helst af Europas Fyrster vilde fryde sig, om han kunde vinde hendes Haand; men alt dette gød kun Olje paa Ilden.

Knox var ubevægelig og lod sig ikke røre. Han havde taalt Mænds Vrede og kunde ogsaa taale en Kvinde Taarer, naar han vidste, at han ikke maatte vige for Guds Skyld. Han stod derfor ganske rolig, indtil Dronningens utøjlede Lidenskabelighed havde lagt sig.

Saa sagde han: „Madame, jeg kan vidne for Guds Ansigt, at jeg aldrig med koldt Blod har kunnet se en af Guds Skabninger græde, ja jeg kan næppe taale mine egne Drenges Taarer, naar jeg straffer dem med min Haand. Desto mindre har jeg Behag i Deres Majestæts Graad. Men da jeg ikke har givet Dem nogen retfærdig Aarsag til at være fornærmet, maa jeg, om end mod min Vilje, finde mig i Deres Majestæts Taarer. At saare sin Samvittighed ved at tie eller at give det almene Vel til Pris, gaar nu engang ikke an.“

Herover blev Dronningen endnu mere forbitret. Hun befalede ham at gaa ud og vente i Forværelset paa videre Ordre. Erskine af Dun skulde blive hos hende.

Knox stod nu i Forværelset. Alle lod, som om de aldrig havde kendt ham. Kun Ochiltree havde endnu Mod til at kendes ved ham.

Men nu begyndte Knox at tale til de mange Hofdamer, der sad der i hele deres Stads: „O, mine smukke Damer,” sagde han, „hvor fornøjeligt kunde dette Liv dog ikke være, hvis det kunde blive saadan ved, og man saa tilsidst kunde spaserer lige ind i Himlen i hele sin Stads. Men uh, den slemme Knægt, der hedder Døden, kommer enten vi vil eller ikke, og naar han har taget os, saa kommer de pudserlige smaa Orme og faar

travlt med vort Kød, selv om det er nok saa plejet og fint. Og ak, den arme Sjæl vil da, er jeg bange for, være saa svag, at den ikke kan tage noget af alt dette Guld, Bæltter, Baand, Perler og kostbare Stene med sig.“

Saaledes underholdt han sig meget fornøjeligt, siger han selv. Men om Hofdamerne ogsaa har været lige saa fornøjede, fortæller han intet om.

Da der var gaaet omtrent en Time, kom der Bud, at han kunde gaa hjem. Dronningen ønskede imidlertid at faa ham straffet. Hun spurgte sin Justitsminister, men Svaret maa ikke have været gunstigt. Hendes nærmeste Raadgivere fraraadede hende ogsaa at føre Proces mod Knox for hans Prædikensers Skyld, da det let kunde blive ubehageligt for hende selv, og i hvert Fald stærkt vilde understrege hans Ord. Hun afstod saa fra sit Forehavende.

„Stormen lagde sig i det ydre,” siger Knox, „men ikke i hendes Hjerter.“

Og tænk, det kunde han næppe! Historie-skrivere, Forfattere og Digtere har gyst over denne Mands Haardhed og ønsket, at de kunde have grædt sammen med den skønne, grædende Dronning. Ungdom, Skønhed, kongelig Værdighed stod opløst i Taarer foran ham. (Og han var ufølsom! —

Denne smukke, letfærdige, blodtørstige og lunefulde Kvinde skulde altsaa blot behøve at græde, for at alle Mænd skulde ligge for hendes Fødder. Og hvad vilde der være bleven af Skotland, hvis Knox havde været som de andre? I .ox reddede den skotske Kirke, og det er den, der har gjort Skotland til, hvad det er. Der er derfor den Dag i Dag ingen Mand, hvis Navn nævnes med saa stor Kærlighed, Ærbødighed og Beundring af enhver ægte Skotte som John Knox. Og det er næppe for meget at sige, at enhver virkelig Mand og sand Kristen maa være med blandt dem, der beundrer Guds Kraft, som den aabenbarede sig i denne lille, legemlig skrøbelige Mand.

Knox vil ikke græde.

Dronningen hadede nu Knox for Alvor. Kunde hun finde en Lejlighed til at befri sig for ham, vilde hun med Glæde benytte den. Og det varede ikke længe, inden hun troede, at hun havde den.

Knox var paa sin Side ogsaa forberedt paa alt. I sin daglige Bøn efter Middagsmaaltidet bad han om, at Gud vilde befri Skotland for Afgudsdyrkelsen, beskytte det mod fremmede Tyranners Herredømme og bevare Freden for det endnu i nogen Tid, om det saa maatte behage ham. Og da en Ven spurgte ham, hvorfor han kun bad om Fred endnu i nogen Tid, svarede han, at han turde kun bede i Tro, og hans Tro paa Guds Ord forvissede ham om, at vedvarende Fred kunde der ikke blive i et Land, i hvilket Afgudsdyrkelsen engang havde været undertrykt, men derefter var bleven indført igen.

Mange Ting viste ogsaa, at han havde Ret. De Prælater, der var bleven fængslede, fordi de havde holdt Messe, blev straks efter Parlamentets Slutning sat paa fri Fod igen. Det var altsaa klart, at Fængslingen kun havde været en Komedie. Dronningen rejste desuden Landet rundt og holdt Messe overalt. Befolkningen blev saaledes vænnet til Messen alle Vegne.

Ved Siden heraf gjorde Dronningen sig al Flid for at vinde Folk. Lethington, der nærmest var, hvad vi vilde kalde Premierminister, holdt sig aabenlyst til Papisterne og søgte at faa dem anbragt i de øverste Stillinger. Knox maatte saaledes være foreberedt paa det værste.

Medens Dronningen var fraværende, fejrede Hoffet Allehelgensdag med stor Pomp. Dette vakte baade Sorg og Uro blandt de evangeliske, og der blev sendt et Par Mænd til Kapellet for at se, hvem der tog Del i Messen; men Præsterne blev bange for disse to og sendte Bud efter Beskyttelse. Der skete intet foruroligende, men Dronningen forlangte alligevel ved sin Tilbagekomst de to Mænd straffede. De blev anklagede for „Forsøg paa at plyndre Paladset.“

Efter denne Anklage kunde der frygtes det værste. Knox fik derfor den Opgave at skrive til Brødrene hele Landet over om Sagen og anmode om deres Bistand og især om deres Nærværelse under Retsforhandlingen.

Det gjorde han ogsaa; men et af Brevene blev opsnappet og forelagt Dronningen og hendes Gehejmeraad.

Man opfattede Brevet som en Opfordring til at gøre Modstand mod Dronningen. I saa Fald var det Højforæderi.

Endelig havde man ham! Dronningen gned sine Hænder. Lethington skulde være Anklager og han lovede hende, at han sikkert skulde faa Knox dømt.

Det skulde foregaa saa højtideligt som muligt. En større Samling Adelsmænd kaldtes til Edinburgh for at dømme i Sagen. Knox var ved godt Mod og fast bestemt paa ikke at give efter.

Godsejer Maxwell kom. Han var vred. Han vilde have Knox til at bede Dronningen om Forladelse. Det vilde Knox ikke, thi han var klog nok til at indse, at det var det samme som at erkende sig skyldig. Han svarede derfor, at han ikke vidste af, at han havde forset sig mod Dronningen og derfor heller intet havde at bede om Forladelse for.

„Ikke fejlet!“ sagde Maxwell, „har De ikke skrevet det Brev, der sammenkalder Brødrene fra alle Rigets Dele?“

Knox: „Det er ingen Uret. I det mindste ikke

i denne Sag. Der har i de to sidste Aar været skrevet mange af den Slags Breve, og det blev ikke anset for Uret.“

Maxwell: „Det var en anden Sag. Dengang var Dronningen fraværende. Nu er hun i Landet.“

Knox: „Dronningens Fraværelse eller Nærværelse er ikke bestemmende for min Samvittighed, men Gud, der taler klart og tydeligt til os i sit Ord. Og hvad der var Ret i Fjor, er ogsaa Ret i Aar, thi Gud er uforanderlig.“

Maxwell: „Godt! — Jeg har givet mit Raad. Gør, hvad De vil, men tro mig. De vil komme til at angre det, hvis De ikke bøjer Dem for Dronningen.“

Knox: „Jeg ved ikke, hvad De mener. Jeg har aldrig været en Modstander af Dronningen undtagen i Religionsager, og deri vil De da vel ikke forlange, at jeg skal give efter, vil jeg haabe.“

Maxwell: „Godt, godt! De er klog nok til at raade Dem selv, men De vil faa at mærke, at man trækker sig tilbage fra Dem.“

Knox: „Naar Gud er min Ven, er jeg vis paa hans Naade. Og saa længe jeg stoler paa hans Forjættelse og foretrækker hans Ære for mit Liv og jordiske Fordele, spørger jeg ikke efter, hvorledes Mennesker opfører sig imod mig. Heller ikke ved jeg af, at man har taget sig af mig paa anden Maade, end at man har ladet mig forkynde Guds Ord. Dersom Folk for Fremtiden vil til at fornægte det, vil jeg ganske vist sørge, men Skaden bliver paa deres egen Side.“

Saa kom Murray og Lethington i samme Ærinde. De beklagede, at han havde fornærmet Dronningen saa grovt, og var bange for, at det kunde blive til stor Skade for ham, hvis han ikke var klog og forsonlig. De havde anstrengt sig for at formidle Dronningen, men de forudsaa den visse Fordærelse for ham, hvis han ikke anraabte Dronningen om Naade.

Knox: „Jeg priser Gud ved Jesus Kristus, fordi jeg har lært ikke at udskraale alt det som Forrædderi og Sammensværgelse, som den vantro Hob kalder saaledes, eller at frygte for alt, hvad Mængden frygter.“ Jeg har en god Samvittigheds Vidnesbyrd for, at jeg aldrig har givet Dronningen Grund til at blive end gaar, har jeg den Tillid til Gud, at han vil give mig Taalmodighed til at bære det. Men bekende en Uret, naar min Samvittighed vidner for mig, at jeg intet ondt har gjort, kunde ikke falde mig ind.“

Lethington: „Hvordan vil De forsvare Dem? Har De ikke sammenkaldt Dronningens Vasaller maaske?“

Knox: „Dersom jeg intet Forsvar har for min Handlemaade, saa lad mig bøde for den.“

Lethington: „Lad os høre Deres Forsvar. Det vil meget glæde os, dersom De er uskyldig.“

Knox: „Nej, Hr. Sekretær! Jeg ved meget godt, at jeg allerede er fordømt af Mennesker. — Ogsaa af Dem! — Derfor vilde jeg være en Nar, om jeg vilde gøre Dem bekendt med mit Forsvar.“

Herover blev de begge to meget vrede, og Lethington gik fornærmet sin Vej.

Murray blev tilbage og begyndt at tale om Tilstandene ved Hoffet.

Hertil svarede Knox: „Mylord! jeg ved allerede mere om Tilstandene ved Hoffet, end jeg bryder mig om at vide. Det gøres altsaa ikke nødig, at De foruroliger mig yderligere.“

Murray: „Dersom Deres Sag staar godt, er jeg tilfreds. Mit stakkels Raad har De jo ringeagtet. Jeg kan ikke gøre andet end bede Gud om, at det maa staa bedre til, end jeg frygter, det gør.“

Rygtet om Anklagen var kommen ud over hele Byen. En Advokat ved Navn John Spens, som var en hæderlig Mand og en tro Bekender af Evangeliet, kom derfor til Knox i Enrum og spurgte ham, hvorom Sagen drejede sig. Knox satte ham ind i hele Sagen og viste ham en Kopi af Brevet. Da han havde læst og overvejet det, sagde han: „Gud ske Lov! Jeg kom til Dem med et tungt og sorgfuldt Hjerter, thi jeg var bange for, at De havde gjort noget, som var imod Loven, og det vilde have været mig en stor Sorg. Men jeg gaar min Vej med Glæde, thi jeg ser, at De slet ikke har gjort, hvad De beskyldes for. De vil komme for Domstolen, men Gud vil være med Dem.“

Saa kom Retsdagen.

Borgerne i Edinburgh var bange for, hvorledes det skulde gaa deres Præst. De fulgte derfor med i saa stor en Skare, at Trapperne stod fulde af Folk lige op til Retssalens Dør. Ind maatte de ikke komme.

Det var en glimrende Forsamling. Hertuger, Grever og Baroner, Lorder og Bisper og store Herrer. Øverst tog Dronningen Plads i sin fineste Stads, og nederst stod den anklagede med blot et Hoved.

Da Dronningen (som selvfølgelig først kom ind, da alt var i Orden) saa ham, udbryd hun i en høj Latter: „Ha, ha! Den Mand der har faaet mig til at græde og staaet og set til uden at udgyde en eneste Taare. Nu skal jeg dog se, om jeg ikke kan faa ham til at græde.“

Derpaa aabnede hun Forhandlingen. Statsretterten (Lethington) forelagde Knox den opsnappede Skrivelse og spurgte ham, om han erkendte, at det var hans Underskrift.

Knox: „Jeg har underskrevet en Mængde hvide Blade, for der stod noget paa dem, men jeg har en saadan Tillid til min Skriver, at jeg er rede til at anerkende baade Underskrift og Indhold ubeset.“

* Smlgn. Esajas 8, 12.

En af Lorderne: „Der gør De mere, end jeg vilde gøre.“

Knox: „Kærligheden er ikke mistroisk.“ Dronningen: „Det er godt. Læs Deres eget Brev op og forsvare Dem derefter imod, hvad man beskylder Dem for.“

Knox: „Det vil jeg gøre, saa godt jeg kan.“

Derpaa læste Knox Brevet med høj og tydelig Røst. Dronningen: „Har De nogen Sinde, mine Herrer, hørt et mere afskyeligt og forræderisk Brev!“ Lethington: „Mester Knox, er De ikke i Deres Hjerter bedrøbet over at have skrevet et saadant Brev, og angre De ikke, at det fra Dem er kommet til andres Kundskab.“

Knox: Hr. Sekretær! Før jeg kan angre, maa De dog sige mig, hvad ondt jeg har gjort.“

Lethington: „Ondt? Selv om det ikke var mere end at sammenkalde Dronningens Vasaller, kan Deres Skyld jo ikke skjules!“

Knox: „De maa jo selv vide, min Herre, at der er Forskel mellem en lovlig og en ulovlig Sammenkaldelse. Skal jeg kaldes skyldig paa Grund af Sammenkaldelse i al Almindelighed, har jeg ofte gjort Uret, thi hvilken Sammenkaldelse af Brødrene har der vel fundet Sted, uden at det er min Pen, som er bleven benyttet dertil, siden jeg er kommen til Skotland. Men indtil nu er der ingen, der har lagt mig det til Last.“

Lethington: „Ja det var dengang, men nu behøver vi ikke saadanne Sammenkomster mere.“

Knox: „Den Tid, der har været, er efter min Mening ikke forbi endnu, thi jeg synes, at den arme Hjører er i en ikke ringere Fare end før. Forskellen er blot, at nu har Djævelen taget Maske paa. Tidligere kom han med sit eget Ansigt, kende- lig ved sit Tyranni og ved sin Søgen efter af fordærve alle, som havde frasagt sig Afgudsdyrkelsen, og dengang — jeg tænker, at ogsaa De vil indrømme det — forsamlede Brødrene sig paa fuldt ud lovlige Vis for at forsvare deres Liv. Nu kommer Djævelen under Retfærdighedens Maske for at gøre, hvad Gud ikke vil taale, at han udfører med Magt.“

Dronningen (til Lethington): „Hvad skal det betyde? Vil De holde Faddersladder med ham? (til Knox:) Hvem gav Dem Fulmagt til at sammenkalde mine Vasaller? Er det ikke Forræderi?“

Lord Ruthwen: „Nej, Madame, thi han kalder næsten daglig Folket sammen til Prædiken, og hvad end Deres Naade eller andre maa tænke derom, mener vi dog ikke, at det er Forræderi.“

Dronningen: „Ti De stille og lad ham selv føre sin Sag!“

Knox: „Jeg var netop i Færd med at bevise Sekretæren, (der maa antages at være en bedre Dialektiker end Deres Majestæt) at alle Sammenkomster ikke er ulovlige, og nu har Lord Ruthwen anført os et Eksempel derpaa.“

Dronningen: „Jeg vil ikke sige noget mod Deres Tro eller Deres Prædikener, men hvilken Fuldmagt har De til at sammenkalde mine Undersaatter, naar det behager Dem, uden min Befaling?“

Knox: „Paa min Befaling alene er der aldrig kommen fire Mennesker sammen her i Skotland, men paa Brødrenes Befaling har jeg ofte sammenkaldt, og store Masser har samlet sig som Følge deraf. Dersom Deres Majestæt vil klage over, at dette er sket uden Deres Befaling, tillader jeg mig at svare, at alt, hvad der angaar Kirkens Refor- mation i Skotland, er sket uden Deres Befaling. Jeg har aldrig holdt af at vække Opsigt og har aldrig prædiktet Oprør. Tvertimod! jeg har altid lært, at Folket skal adlyde Fyrsten og Øvrigheden i alle lovlige Ting. Naar jeg har været mere virksom end mine Brødre til at sammenkalde overordnede Forsamlinger af Protestanter, kommer det af det Paalæg, jeg har faaet af Kirken, til at gøre det, saa snart jeg saa, at det var nødvendigt, og særlig naar Faren truede Troen. Jeg har flere Gange bedt om at blive fri for dette byrdefulde og ilde sete Paalæg, men forgæves.“

Dronningen: „De skal ikke slippe udenom paa denne Maade! — Mine Herrer! er det ikke Forræderi at anklage en Fyrste for Grusomhed? Der maa dog vel være Parlamentsbeslutninger mod saadanne Bagvaskelser!“

Nogle af Lorderne: „Ja ganske vist.“

Knox: „Men med hvilken Ret kan jeg beskyldes derfor?“

Dronningen (ivrig): „Læs! læs dette Sted i Deres eget Brev. — Læs det, Hr. Sekretær!“

Lethington (læser): „Der er rettet denne farlige Beskyldning imod dem (de to fængslede Mænd) uden Tvivl i den Tanke at begynde med nogle faa for derfra at bane Vej til grusom Forfølgelse af et langt større Antal.“

Knox: „Maa jeg forsvare mig? Eller skal jeg dømmes uhejrt.“

Dronningen: „Sig hvad De tænker. Det vil falde Dem svært at undskyldte det.“

Knox: „Saa maa jeg da først spørge Deres Naade og hele denne meget ærverdige Forsamling, om Deres Naade ikke ved, at de halstarrige Papister er Dødsfjender af alle dem, der bekendt Kristi Evangelium, og at de for Alvor tænker paa at udrydde dem og dermed ogsaa den sande Religion af dette Rige?“

Dronningen tier.

Lorderne (som een Mand): „Gud forbyde, at de troendes Liv og den sande Tro nogen Sinde skulde falde i Papisternes Magt. Thi Erfaring har lært os, til hvilken Grusomhed deres Hjerter er i Stand!“

Fortsættes.